

ZNAČAJNA KULTURNO-ANTROPOLOŠKA I ETNOLOŠKA STUDIJA

Hannes G. Galter, MAHRAMA ILI ZAR - historija kulture jednog orijentalnog fenomena, Tugra, 2004.

Izdavačka kuća «Tugra» iz Sarajeva ovih je dana objavila prijevod opsežnog eseja sa njemačkog jezika pod naslovom «Mahrama ili zar, historija kulture jednog orijentalnog fenomena» autora Hannesa G. Galtera.

U općoj oskudici ozbiljnih studija iz suvremene kulturne antropologije i etnologije u našim humanističkim znanostima ovaj esej predstavlja solidnu osnovicu i podstrek za slična istraživanja u našem kulturnom miljeu. Djelo s kojim se čitalac ima priliku družiti nije fokusirano samo na takozvano «pitanje pokrivanja žene muslimanke» nego je ilustrirana prezentacija kulture odijevanja u različitim kulturama, od najstarijih vremena do naših dana.

Fenomen mahrame ili zara na ženskoj glavi u našem je vremenu nepravедno sveden samo na pitanje odijevanja muslimanske žene. Rezistentnost muslimanske kulture uopće, a kulture tradicionalnog odijevanja muslimanske žene posebno, pred diktaturom zapadne modernosti, industrije mode i suvremenosti – koja nije kulturni izraz samo sekulariziranog «kršćanskog» Zapada, nego ima ambiciju postati planetarnim obrascem ponašanja – danas se u nemuslimanskim društvima doživljava kao provokacija i atak na «kultne, svjetovne vrijednosti» ovog svijeta.

Iz zapadnjačkog odnosa prema «muslimanskom» ženskom odijevanju kroz ovu studiju se može iščitati kulturni monizam i tjeskoba Zapada prema svemu što je drugo i drugačije u odnosu na važeće društvene norme i običaje. Prosvjetiteljski duh Zapada, još od doba europske renesanse, vrši radikalan obračun sa tradicijskim vrijednostima i on je u tom radikalizmu već uspostavio «tradiciju sukoba sa tradicijom».

Muslimanska društva, bez obzira na

geografsku pozicioniranost, u svojoj kulturnoj povijesti nikada nisu imala tako radikalne obračune sa svojim duhovnim i kulturnim naslijeđem. Primjer kemalističke Turske je samo izuzetak koji potvrđuje pravilo. Administrativno propisane norme odijevanja u laicističkoj državi nikada nisu u cijelosti prihvaćene, a tradicionalni obrasci odijevanja uvijek su se vraćali u slobodne prostore van «državne slobode».

Ujedinjena politička Europa našeg doba, nažalost, u mahrami muslimanki i bradi muslimana, evropskih građana koji ponegdje čak u trećoj generaciji žive na tlu zapadne Europe, prepoznaje jedino simbole političkog islama i islamskog ekstremizma. U općoj diktaturi političkog diskursa sve prisutno dobiva i političku dimenziju, pa i islam. Samim tim što je prisutan u Europi, on je politički islam. I više od toga, on je politički opasan jer je drugačiji od preovlađujućeg judeo-kršćanskog naslijeđa Europe. Iz ponašanja zapadnoeuropskih političkih elita koje pokrivenim muslimankama zabranjuju pohađanje javnih škola i obnašanje dužnosti u državnim službama, da se zaključiti da Europa na putu svog konačnog ujedinjenja u različitostima bira kulturni monizam preuzet iz prosvjetiteljskog mita.

Upravo zbog toga, ovaj esej je iznimno važan kao doprinos dijalogu kultura na europskom tlu, u različitosti, ne suprotnosti, kako nam se vrlo često sugerira. Europsko ujedinjenje, koje uključuje i mnoge muslimanske narode, ne bi trebalo biti osiromašenje nijednih, nego obogaćenje svih.

Samo takva Europa ima šansi u procesu planetarnih integracija. Ohrabruje činjenica da europska intelektualna i kulturna elita ima viziju upravo ovakve Europe. Nažalost, to ne bismo mogli kazati i za europsku političku elitu.

S druge strane, ovaj esej je jako koristan za našu akademsku javnost zbog vrlo opsežne bibliografije koja će biti u službi proširenja vidika u humanističkim znanostima, prvenstveno u kulturnoj antropologiji i etnologiji.

Nusret ČANČAR